

Habitants de les zones humides: els limícoles

Pere Garcias

Fotos: Pere Garcias

Sota el nom de limícoles s'agrupen gran nombre d'espècies de 12 famílies diferents pertanyents, totes elles, a l'ordre dels charadriiformes. La característica gairebé comuna a totes les famílies són els seus hàbits; gairebé totes viuen a zones humides com el seu nom indica limus, llim i colere, viure (ambdues paraules del llatí).

És un grup molt heterogeni d'aus de cames més o manco llargues i de vol potent. Moltes espècies són migradores de llargues distàncies. Durant la migració i la invernada se reuneixen en grans esbarts que poden arregar més de diversos milers d'aus. A les Balears hi ha sis espècies que hi nidifiquen mentre que en migració i durant l'hivern en podem veure més de 30. Degut al seus viatges migratòris de tant en tant arriben espècies poc comunes a les nostres terres fent de l'observació d'aquest grup un de les més interessants.

Classificació

Anem a fer un repàs de les famílies dels Charadriiformes;

-Jacanidae.- Són les conegudes Jacanes. Aus que viuen en els tròpics i que tenen els dits tan llargs que li permeten caminar per sobre de la vegetació flotant com els nenúfars i d'altres espècies de plantes aquàtiques. Viuen a tot el món llevat d'Europa. Hi ha 8 espècies.

-Rostratulidae.- S'anomenen cegalls pintat i sols hi ha dues espècies. Els mascles són menys vistosos que les femelles. Hi ha dues espècies. Una d'Àsia i Àfrica i una altra de Sud-Amèrica.

-Dromadidae.- Sols hi ha una espècie. El dromas (*Dromas ardeola*). És com un bec d'alena però amb el bec molt més gruixut el que li permet alimentar-se de crancs. Viu a l'Orient mitjà, Àfrica i el sud d'Àsia.

-Haematopodidae.- Són les conegudes garses de mar del gènere *Haematopus*. Hi ha 11 espècies repartides per tot el món.

-Ibidorhynchidae.- Sols hi ha una espècie (*Ibidorhyncha struthersii*). És una espècie molt rara que viu als rius de les parts baixes de l'Himàlaia. És molt poc coneguda.

-Recurvirostridae.- Aquesta ja ens és més familiar ja que a ella pertanyen els avisa-

dors (*Himantopus ssp*) i els bec d'alena (*Recurvirostra spp.*). Hi ha 7 espècies repartides per tot el món.

-Burhinidae.- Són els sebellis. Les 9 espècies estan repartits per tot el món.

-Glareolidae.- Són les guarteretes de mar. En total 17 espècies cosmopolites.

-Charadriidae.- És la família que dona nom a l'ordre. Té el segon lloc en nombre d'espècies; 65. Està representada a tot el món. Els tiroril·los, els fuells i les juies en són els representants més coneguts.

-Pluvianellidae.- Sols una espècie forma aquest grup de corriols aberrants. El

corriol de Magalhaes *Pluvianellus socialis* viu a la Patagònia.

-Scolopacidae.- És la família més nombrosa amb 88 espècies. És cosmopolita i és la que major nombre d'espècies aporta a la fauna balear. A n'aquesta família pertanyen els corriols, les curleres, els cegalls i els camallargs del gènere *Tringa*.

-Thinocoridae.- Són un grup de 4 espècies d'un tipus de corriol molt semblant en estructura i hàbits a les gangues (*Pteroclididae*). Viuen a les praderies de la costa pacífica de Sud-Amèrica i a la Patagònia i allà els anomenen "agachonas".

Hàbits

Com hem dit abans els limícoles viuen, normalment, a zones humides de tot tipus. La elecció d'una o altra zona depèn de diversos factors com l'espècie, l'època de l'any, la migració i la disponibilitat d'habitat.

Grosso modo se podrien classificar en dues grans categories; els que prefereixen aigua dolça i els de l'aigua salada en diferents graus. Encara que aquesta divisió és un poc artificial ja que hi ha espècies que, durant la migració freqüenten aigües costeres mentre

que per criar s'estimen més aigües interiors.

A grans trets podríem dir

erythropus) que aquí a les Balears el trobam com a hivernant al Salobrar men-

Corriol de Temminck

que el gènere *Calidris* és amant de les costes marines i maresmes litorals amb poques excepcions com el corriol de Temminck (*Calidris temminckii*) i el batallaire (*Philomachus pugnax*) que prefereixen aigües més dolces. Per altra part el gènere *Tringa* prefereix aigües dolces excepte el *T. totanus* i el *T. erythropus* que són més fàcils de veure a salines i maresmes costeres.

Aquesta selecció d'habitat pot variar si tenim en compte l'època ja que, per exemple, el corriol variant (*Calidris alpina*) inverteix a la costa però cria a l'interior de la Tundra igual que el camaroja pintada (*Tringa*

que cria al llac interiors de la Taigà al límit dels boscos boreals.

Totes aquestes apetències se veuen modificades durant la migració quan et pots trobar limícoles gairebé a qualsevol petita bassa. També hi ha espècies que tenen un règim mixt, és a dir, els fuells (*Pluvialis spp.*) i les Juies (*Vanellus spp.*) solen alimentar-se a camps de conreu i praderies obertes mentre que, per a descansar, van a maresmes i aiguamolls.

Hi ha diversos grups que han duit a l'extrem el gust pel secà com ara els sebellins (*Burhinus spp.*), les guatleretes de mar (*Glareola spp.*), els corre-

Sebel·li

dors (*Cursorius spp.*) i les "agachonas" (*Thinocoris spp.*)

Alimentació

Un grup tan variat ecològicament parlant també presenta un espectre alimentari molt ample. Encara que majoritàriament carnívors també hi ha espècies que, gairebé, són vegetarianes com les dites agachonas mentre que altres tenen una dieta mixta com els corredors, qualcunes espècies de juies i qualcúns sebel·lis.

Dins els carnívors la llista d'aliments és interminable; insectes, crustacis, mol·luscs, anèlids, peixos, amfibis, petits rèptils i, fins i tot petits mamífers.

Les tècniques d'alimentació són tan variades com els aliments que pretenen aconseguir. Encalquen les preses

com els tiroril·los (*Charadrius spp.*) o els fuells i juies, les piquen de la superfície de l'aigua com els corriols i els avisadors (*Himantopus spp.*) fiquen el bec dins el fang tou per treure els cucs que hi viuen com els cegalls (*Gallinago spp.*) i les cegues (*Scolopax spp.*) o aixequen pedres per menjar-se els animalons que s'hi amaguen a sota com els picaplatges (*Arenaria spp.*).

Conservació

En general l'ordre dels Charadriiformes no és un dels que ha patit més persecució. Però hi ha diverses espècies que se troben en un estat de conservació delicat i, fins i tot, hi ha diverses espècies que se consideren extingides.

-Extintides.-

Haematopus meadewaldoi

Garsa de mar canària.
Vanellus macropterus
Juia carunculada de Java
Numenius borealis
Curlera esquimal

-Amenaçades.-

Haematopus chathamensis Garsa de mar de les Chatham

Charadrius sanctaehelenae Tiroril·lo de Santa Helena

Thinornis novaeseelandiae Corriol de Nova Zelanda

Numenius tenuirostris Curlera de bec prim

Tringa guttifer Camaverda pintada

Prosobonia cancellata Corriol de Tuamotú

Himantopus novaeseelandiae Avisador de Nova Zelanda

Rhinoptilus bitorquatus Corredor de Jerdon

Les altres espècies tenen diversos graus de vulnerabilitat però, en general, l'estat de conservació no és dolent. Malgrat tot la política de dessecació de zones humides per assentaments humans i eliminació de malalties lligades als aiguamolls a tot el món i, sobretot, als països en vies de desenvolupament pot posar en perill en poques dècades un grapat d'espècies.

Avisador

Espècies nidificants a les Balears

A casa nostra hi ha sis espècies nidificants que ara mostraren en aquesta taula.

		Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Avisador	<i>Himantopus himantopus</i>	X	X	X	X
Bec d'alena	<i>Recurvirostra avosetta</i>	X			
Sebel·lí	<i>Burhinus oedipnemos</i>	X	X	X	X
Tiroril·lo camanegra	<i>Charadrius alexandrinus</i>	X	X	X	X
Tiroril·lo menut	<i>Charadrius dubius</i>	X	X		
Camaroja	<i>Tringa totanus</i>	X			

Camaroja

